

**„BOLDOG EMBEREKET KELL NEVELNI, EZ A LEGFONTOSABB”
KARDOSNÉ KEMÉNY KRISZTINA TANULÁSRÓL, TANÍTÁSRÓL ÉS A
GORDONKÁRÓL. RÉFI ZSUZSANNA INTERJÚJA**

Kemény Krisztina¹

Ma is fáradhatatlanul kutatja hangszere titkait. Ha lehetősége adódik, ellátogat a világhírű művészek kurzusaira, s koncertjeik után is az az első dolga, hogy lejegyezze a legújabb ujjrendeket, az angol nyelvű szakirodalomból pedig igyekszik átvenni minden hasznos tudást, hogy megoszthassa a növendékeivel. Kardosné Kemény Krisztina saját átirataival is igyekszik a cselló minél több arcát megmutatni, s arra törekszik, hogy minden tanítványa leljen rá arra a zenei útra, amelyben a leginkább kiteljesedhet. Ő maga is gyakorta fellépett szólístaként, rengeteget kamarázott pályája során, de szívének talán legkedvesebb a tanítás, versenygyőztesek, akadémiai felvételt nyert gyerekek sora jelzi munkásságát. A tanárnővel muzsikus családjáról, a sikeres megmérettetések titkáról, a mai növendékek nehézségeiről is beszélgettünk.

– Temérdek versenygyőztes növendéket nevel. Van titka a felkészítésnek?

– Úgy vélem, van, s két részből tevődik össze. Az egyik az, hogy amikor tanítom a gyerekeket, olyan technikát adok a kezükbe, ami az izgalmak próbáját is kiállja. Minden alkalommal, minden órán arra törekszem, hogy sajátítsák el az adott technikát, amivel a legnehezebb részt sem fog nekik gondot okozni egy versenyműben. Tudniuk kell, tapasztalniuk, hogy kellő gyakorlással ez a technika működik. Emellett pedig lelkileg is trenírozni kell a növendékeket. S van valami, ami

¹ Budapest, 1955. május 5.

még legalább ilyen fontos: nem szabad az embernek az egyéni ambíciójává tenni, hogy a gyerekek sikeresek legyenek. Ha ugyanis ezt érzik, begörcsölnek. Lazának kell maradni, igyekszem ezt mutatni feléjük, még akkor is, hogyha belül bennem is van izgalom. A versenyen aztán leülök az egyik hátsó székre, s mély jógalégzés közben küldöm nekik a pozitív energiát. Azt szokták mondani, érzik is ... S nagy boldogság, hogy olyan növendékeket nevelhettem, mint például Hartmann Domonkos Elképesztő, hogy mennyi mindent értünk el együtt. De említhetem az Anima Musicae szólócsellistáját, Kónya Attilát, vagy a Liszt Ferenc kamarazenekar két kiváló csellistáját, Miski Anettet és Bali Gabriellát. Amikor a Rolla János Zenei Napokon Fenyő László mellett Forgó Boglárka játszott, repült a lelkem a boldogságtól. S nemcsak sikeres muzsikusok akadnak közöttük, elmondhatom, hogy sokan kiváló tanárokká váltak. S szinte minden évre jut egy-egy tehetség, most legutóbb Rómában az egyik harmadikosom nyert meg egy nemzetközi versenyt.

– *A Zeneakadémia is tele van a tanítványaival. De mit tesz akkor, hogyha azt látja, hogy valakinek nem a zene a hivatása?*

– Akkor ezt is el kell neki mondani. Ha azt tapasztalom, hogy nincs értelme a pályán haladni – s ez főként a szülők ambíciója –, akkor kellő tapintattal terelem más irányba. Hiszen, ha másban tehetséges, attól még örömet adó hobbija, élete fontos része maradhat a zene. S nekem ez is ugyanolyan siker, mint amikor valaki halomra hozza a díjakat. Boldog embereket kell nevelni, ez a legfontosabb. A tanári ars poeticám is az, minden gyerek találja meg azt a területet, amiben kiteljesedhet. S nem vagyok egy ‘korbács suhogtató’ karakter, olyan növendékeket várok, akikben megvan az elszántság és az ügyszeretet. Annyiban könnyebb ma az ember dolga, hogy korunk gyerekei nagyon okosak, látják a YouTube-on vagy a versenyeken, hol tartanak a többiek, és az ő tudásuk hol helyezkedik el, mennyit ér. Érdekes tapasztalat az is, hogy elsőként a gyerekek órakulumbént tekintenek az emberre a konzervatóriumban, második-harmadik évben kezdenek el vitatkozni, de az tartja fiatalon az embert, hogy meg tudja védeni az álláspontját. Bár meggyőzhető vagyok. Előfordul, hogy azt mondom, ennek a darabnak az előadását nagyon másképp képzeltem el, de annyira meggyőzően csinálod, hogy elfogadom. Aztán a negyedik évre lehiggadnak, mert talán látják, érdemes rám hallgatniuk. S ha zenei karrierről beszélgetünk, nem szabad elfelejteni, ahhoz, hogy legyen egy Wolfgang Amadeus Mozart, kellett egy Leopold Mozart is... Egyedül nem megy, szükség van családi segítségre. Egy vidéki família óriási áldozatokat hoz, hogy a fővárosban tanulhasson a gyermekük, s ebben az esetben nemcsak tanárnak kell lennem, hanem pótszülőnek is, hiszen, ha valami gondjuk van, elsősorban hozzám fordulhatnak. Ezt szívesen is teszem, hiszen mind olyanok, akár a saját gyermekeim lennének. Pótolhatatlan része az életemnek a tanítás.

– *Ha a család fontosságáról beszélünk, segít a pályára lépésben vagy inkább nyomasztó terhet jelent, ha valaki muzsikusfamiliából származik?*

– Óriási helyzeti előny. Lakmuszpapírnak számít, hogy miként játszik valaki Bachot, s egy többedik zenészgenerációból származó növendéknek számos dolgot el sem kell mondani. Saját tapasztalatom is akad erről, hiszen amikor a hegedűművész édesanyám mindenórás volt velem, Bach Partitát játszott, amit a rádió élő, egyenes adásban közvetített, s azt mesélte, hogy az utolsó tételben ütemesen rugdostam a hasát belülről. Másképp játssza így az ember már a legelső Bach-művét is.

– *Két hegedűs gyermeke miért a gordonkát választja?*

– A nővérem volt, aki hegedült, de nem szerette különösebben. Nekem pedig ránéztek a nagy és tág kezemre, amivel egy duodecimát is át tudok fogni, s azt mondták: ez egy igazi csellista kéz. De nemcsak a felvételin hangzott el, hanem később, amikor egy alkalommal előjátszottam Starker Jánosnak, ő szintén megjegyezte: „Micsoda csellista kéz!” S abban, hogy a gordonka lett a hangszerem, szerepet játszott, hogy családi kvartettet szerettek volna a szüleim.

Kemény Krisztina zeneakadémiai vizsgakoncertjén a Zeneakadémia Kistermében (ma Solti terem) és Schiff Andrással zeneakadémiai diplomakoncertje után

– *De azért a cselló szerelem volt az első látásra?*

– Igen, s akadnak a családi archívumban képek, ahol boldogan fogom marokra már a nyolcados gordonka vonóját is, és pengetem a hangszeret. Ötévesen kezdtem el, s a Kertész utcában, Mata nénivel az órák olyanok voltak, akár a csoda. Nagyon szerettem kezdetektől a csellót, hosszú ideig fel sem merült, hogy nem a zenész

hivatást választom, hiszen ott ültem a szüleim próbáin az Állami Hangversenyzenekarban, s délutánonként szorgalmasan gyakoroltam. De aztán, az érettségi idején egy alkalommal, amikor édesanyámmal sétáltam a városban, felvettem neki, hogy igaz, jól sikerülnek a fellépéseim, de mindig nagyon izgulok előttük, s kérdés, hogy akarom-e ezt egy életen keresztül csinálni... S mivel nagyon jó nyelvérzésem volt, megkérdeztem, mit szólna, ha idegenvezető lennék. Rettentően meglepődött, jó anyaként azonban azt válaszolta, csináljam azt, amihez a leginkább kedvet érzek. Végiggondolva aztán végül arra jutottam, hogy olyan sok munkát fektettem már a tanulásba, van is hozzá adottságom, érdemes lenne megpróbálnom a Zeneakadémiát. Sikerral is jártam, s olyan tanáraim voltak, mint Kurtág György, Mihály András, Tátrai Vilmos, Onczay Csaba. A diplomakoncertemen Haydn D-dúr csellóversenyé játszottam egy ÁHZ-s kiségyüttes élén, amelyet Antal Mátyás dirigált.

Hegedűművész-tanár szüleivel: Molnár Ágnessel és Kemény Endrével

– *Édesapja Kemény Endre karmester, hegedűművész, a Bartók Konzi legendás tanára, édesanyja Molnár Ágnes hegedűművész, az ÁHZ szólamvezető hegedűse, a Zeneakadémia kamarazene tanára. Gondolom, zenei téren is számos útmutatást kapott tőlük.*

– Mindig számíthattam rájuk. Amikor gyakoroltam, édesanyám sokszor kinyitotta az ajtót, hogy szóljon: az a futam még nem az igazi... S ha kellett, kértem is a zenei segítséget, iránymutatást. Apukám akkor már a Kecskeméti Szimfonikus Zenekart vezette, akikkel gyakorta szólózhattam, turnézhattam is, sokféle darabban kipróbálhattam magam. Büszke volt szólista lányára, nagy öröm, hogy együtt játszhattunk. A Konziban hozzá jártam egyébként kamarazenére. Nagyon szigorú volt, mert nem akarta, hogy bárki azt gondolja, kivételezik a lányával. Akkoriban emlékszem, többször is megsértődtem rá, de később rájöttem, mindenben, amit

mondott, tökéletesen igaza volt. Nagy szeretetnek és elismerésnek örvendett zenei köröken, ahogy édesanyám is, s minden téren rengeteget lehetett tőlük tanulni.

– *S milyen utakban gondolkodott a diplomázást követően? Hiszen a szólófellépések, a kamarázás mellett ott volt a zenekari muzsikálás vagy a tanítás is...*

– Mivel gyerekkoromtól az Állami Hangversenyzenekarban nőttem fel, három próbajátékukra is jelentkeztem. Annak ellenére, hogy a zenekar is rám szavazott, Ferencsik János nem vett fel, ő jobban preferálta a férfi muzsikusokat... Anyukám sajnálta, de azt mondta, nem biztos, hogy az az együttes való nekem. S bár a tanár szaktól húzódoztam, a szüleim azt tanácsolták, vegyem fel, hiszen legfeljebb nem megyek pedagógusnak, a papírt azonban megszerzem. Megfogadtam a javaslatukat, s az Akadémia végén kaptam még egy jutalomévet is. Annyira jól sikerültek ugyanis a vizsgáim, hogy az utolsó esztendőben csak csellót és kamarazénét kellett tanulnom, ami maga volt a mennyország.

A sikeres 2022-es Starker csellóverseny után, növendékeivel Kecskeméten

– *S húzódozása ellenére hamar elindult a tanári pályája is.*

– Ahogy megszereztem a diplomámat, 1979-ben, a legendás hegedűs, Germán István, hallott rólam, s kimondottan miattam eljött Pécsről, hogy személyesen mondja el, nagyon szeretné, hogy a pécsi főiskolán kezdjek el tanítani. Még azt a kedvezményt is megkaptam, hogy két nap egymás után voltak az óráim, így kora reggel mentem vonattal, s másnap este már ismét Budapesten lehettem. Germán Pistáék kicsit csalódottak voltak, abban bíztak ugyanis, hogy odaköltözöm, s trióunk majd Bánki Józseffel hármasban. Bár nem akartam állandóan ott élni, a mai napig úgy tartom: Pécs a második szülővárosom. Annyi remek növendéket kaptam abból a városból. Szinte teremnek azon a vidéken a jobbnál jobb csellisták, Várdai István húga is a tanítványaim közé tartozott. Már a kezdetektől nagyon szerettem tanítani. Élveztem, jól ment, hamar érkeztek a sikerek is. A növendékeim néhány évvel voltak

csak fiatalabbak nálam, s kamarazenét is tanítottam, akárcsak az édesapám. A tanítás mellett sokat koncerteztem, jártam az országot, tele voltam energiával, tartottam mindenfelé az ingyenes kurzusokat. Az első években nagyon kemény munkát folytattam, s ezzel alapoztam meg a hírnevemet. Kezdetben nekem is olyan növendékeim voltak, akikkel nagyon meg kellett dolgoznom az előrelépésért, ma azonban már válogathatok.

– *S mi lett a folytatás?*

– Hét és fél évet töltöttem Pécsen, de közben szólistaként, kamarazenészként is jártam a világot. Közben megérkezett a fiam, így már kevésbé tudtam útra kelni. A pesti tanárképzőn lettem hát adjunktus, aztán a Weiner Leó Konziban folytattam. Később a Bartók Konzervatóriumba is felkérést kaptam, a mai napig ott tanítok. Az az alma materem, s nagyon megbecsül az igazgató és munkatársaim is.

Rohmann Dittával és fantasztikus tanítványunkkal, Hartmann Domonkossal

– *S hogy látja, mennyiben változtak az eltelt évtizedek alatt a gyerekek?*

– Kesze-kusza és zűrös világba érkeznek, zúdul rájuk az információ. Nagyon nehéz letenni a telefont. Állandóan pörgetik, így folytonosan stimulálva van az agy. Pedig a mi pályánkon szükség van arra, hogy néha csendben legyünk, elvonuljunk. Mindig emlegetem nekik, amit Rosztropovics mondott Jacqueline du Pré-nek, hogy az is gyakorlás, ha múzeumba megy az ember, ha elolvas egy verset, egy jó könyvet, ha sétál a természetben. Ugyanis ez is hozzátesz az emberi minőséghez. Az alázatra pedig ugyancsak szükség van. A gyerekek sokszor kétségbe esnek, hogy a Bartók Konzervatóriumban nincs elég gyakorlóterem. Ilyenkor felhívom rá a figyelmüket, hogy nem muszáj, hogy a hangszer a kezükben legyen. Mondogatom, hogy

gondolkodjanak a darabról, ma már nagyon könnyen hozzá lehet jutni temérdek információhoz. Annak idején, ha valamit nem tudtunk, csak a lexikonban nézhettük meg... Ma már sokkal könnyebb tájékozódni.

Forgó Boglárka is Kemény Krisztina nagyszerű növendéke volt.
A fotó a Magyar Zene Házában készült.

- *S hogy látja, mennyiben változott az évtizedek során a pedagógusi eszköztára?*
- Ma már jobb tanárnak látom magam, mint a pályám kezdetén, hiszen folyamatosan építettem és építem be az új impulzusokat. Egy dolog változatlan, amit annak idején még a szüleimtől kaptam útravalónak: a zene iránti alázat. S ma is minden érdekel, ami a hangszeremmel kapcsolatos. Van egy Chello-bello nevű csatorna, amelyen isteni angol nyelvű cikkeket találni, s amikor hetente egyszer szakmai angol óráim van, akkor az ilyen anyagokat fordítjuk. S ha jön egy-egy világsztár, jelen vagyok a koncertjén, s úgy megyek este haza, hogy leírom az érdekes ujjrendeket, hogy aztán továbbadjam a növendékeimnek. Az ember akárhány éve is tanít is, tud még lelkesedni. Ha előveszek egy régebbi kottát, akkor érzékelem, hogy mennyit változtam. Nem győzők radírozni és új ujjrendeket és vonásokat írni.

– *Átiratokat is készít.*

– A fiamat vártam, amikor hat Rode hegedű caprice-t írtam át csellóra, s ki is adta a Zeneműkiadó. Rengeteg kiváló csellistának ajándékoztam belőle dedikált példányt. Nagyon örülnék, ha érkezne egyszer visszajelzés! S azt érzem, én így teljesedtem ki zenei téren, hogy a csellózás mellett ott volt kezdetektől a tanítás is. Ma is mindennap gyakorolok.

– *S miként folytatódik a családi hagyomány?*

– Mindkét gyermekem tanult zenét, a lányom nagyon tehetségesen furulyázott, készítettem is neki átiratokat, a fiamat pedig a szolfézs érdekelte. Kedves időtöltésük maradt a zenehallgatás. A lányom sikeres make-up artist, a fiam pedig baleseti sebész lett, de megmaradt nagy Mozart-rajongónak. S ami a lényeg, boldog emberek. Ahogy nálam is látták mindig, a szakma és a magánélet egyensúlyára törekednek. Azt hiszem, azt a zenei örökséget, amit a szüleimtől kaptam, azt a zenei gondolkodást, szakmai, emberi hozzáállást a tanítványaimnak adom tovább. A tanításban az a jó, hogy mindaz, amit az ember beletett, ott marad, a növendékek örököltik aztán tovább, akár a pódiumon, akár a saját tanítványaik által...

A Gyermán István VII. Dél-Dunántúli Regionális Vonósverseny zsűrijében Szászné Réger Judit és Gyermán Júlia társaságában (2025. V. 19-20.)